

Київський національний торговельно-економічний університет
СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ
Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти
Сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 / ISO 9001:2015

ЗАТВЕРДЖЕНО
Голова приймальної комісії

А.А. Мазаракі
10 січня 2020 р.

ПРОГРАМА
вступного фахового випробування
для здобуття освітнього ступеня магістра

галузь знань	07 «Управління та адміністрування»
спеціальність	072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
освітньо-професійна програма	«Фінансові технології в бізнесі»

Київ 2020

ВСТУП

Вступне фахове випробування має комплексний характер і проводиться з базових дисциплін, які формують професійні знання й навички майбутнього магістра.

Вступне випробування відбувається у вигляді тестування.

Мета тестування – виявлення рівня підготовки вступника, ступінь володіння ним теоретичними та практичними знаннями, професійними вміннями і навичками, здобутими за час навчання на рівні «бакалавр».

Завдання тестування – встановлення та оцінювання результатів (компетенцій) навчання вступників.

Програма фахового випробування складається з трьох розділів, що відповідають базовим дисциплінам:

1. Фінанси.
2. Гроші та кредит.
3. Фінансовий ринок.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ

Розділ 1. ФІНАНСИ

Історичні аспекти виникнення та розвитку фінансів. Необхідність фінансів, їх роль у ринковій економіці. Характерні ознаки фінансів, їх суспільне призначення. Об'єкти та суб'єкти фінансових відносин. Функції фінансів, їх сутність. Моделі фінансових відносин у суспільстві. Фінансові ресурси, їх суть, призначення та джерела формування.

Фінансова система, її сутність, засади та принципи побудови. Складові фінансової системи. Зміст, основні напрями та завдання фінансової політики. Фінансовий механізм: суть, складові елементи та роль у реалізації фінансової політики держави. Управління фінансами: поняття, об'єкти, суб'єкти та елементи. Стратегічне та оперативне управління фінансами. Сутність, мета, завдання та методи фінансового планування. Фінансовий контроль, його зміст, необхідність, види та форми.

Державні доходи, їх економічне значення та джерела формування. Об'єкти та суб'єкти відносин у формуванні державних доходів. Система державних доходів. Класифікація державних доходів. Методи мобілізації державних доходів. Зміст, форми прояву та рівень функціонування державних видатків. Принципи організації державних видатків. Система державних видатків та її складові. Класифікація державних видатків. Методи фінансування державних видатків.

Бюджетна система України, її сутність, етапи становлення. Види бюджетів в Україні. Зведений бюджет, його призначення, види. Принципи бюджетної системи. Бюджетна класифікація: її значення та складові. Склад бюджетного законодавства.

Сутність, призначення та роль бюджету держави. Бюджет як економічна категорія. Функції державного бюджету. Система доходів державного бюджету, їх класифікація. Сутність, характеристика, склад, структура державних видатків. Класифікація видатків бюджету.

Бюджетний дефіцит, його види. Державний борг, його складові. Бюджетна політика у системі державного регулювання економіки.

Суть, призначення та необхідність податків. Ознаки та функції податків. Класифікація податків. Елементи податку та їх характеристика. Податкова система держави: суть, структура та принципи побудови. Податкова політика держави: суть, мета, завдання та види.

Державні цільові фонди: сутність та класифікація. Фінансові ресурси державних цільових фондів, їх зміст, джерела формування та напрями використання.

Поняття, призначення та функції державного кредиту. Форми державного кредиту. Державний борг, його поняття, причини виникнення, наслідки зростання, види та форми. Зміст та складові системи управління державним боргом. Методи управління державним боргом.

Місцеві фінанси: суть, об'єктивні передумови виникнення, специфічні ознаки та функції. Поняття системи місцевих фінансів, принципи її побудови, структурні елементи та особливості функціонування. Фінансові ресурси місцевого самоврядування: зміст, джерела та специфіка формування.

Фінанси домогосподарств, їх зміст, значення та функції. Джерела формування та напрями використання фінансових ресурсів домогосподарств.

Фінансовий ринок як економічна категорія, його суспільне призначення. Мета, завдання та функції фінансового ринку. Об'єкти та суб'єкти фінансового ринку. Класифікація фінансових ринків. Інструменти фінансового ринку, їх зміст, необхідність та види.

Економічна природа та функції страхування. Принципи страхування, їх сутність. Класифікація страхування, її наукове та практичне значення. Страховий ринок: поняття, основні учасники та чинники, що впливають на його стан, інфраструктура.

Фінансова безпека держави, її суть, значущість та складові. Основні наслідки впливу різних видів загроз на фінансову безпеку держави. Індикатори, їх зміст, класифікація та роль у формуванні системи фінансової безпеки держави.

Міжнародні фінанси: поняття, функції, місце та роль у сучасній світовій економічній системі. Світовий фінансовий ринок, його призначення, характерні ознаки та функції. Мета створення та завдання міжнародних фінансових інституцій.

Список рекомендованих джерел

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI із подальшими змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI із подальшими змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
3. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12.07.2001 р. № 2664-III із подальшими змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
4. Про цінні папери і фондовий ринок: Закон України від 23.02.2006 р. № 3480-IV із подальшими змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
5. Онищенко В.О., Бережна А.Ю., Пащенко Л.О., Чичкало-Кондрацька І.Б. Фінанси (державні, корпоративні, міжнародні): підручник/ В.О. Онищенко, А.Ю. Бережна, Л.О. Пащенко, І.Б. Чичкало-Кондрацька. – К.: ЦУЛ, 2016. – 600 с.
6. Карлін М.І., Івашко О.А., Проць Н.В. Фінанси України: навч. посіб / М.І. Карлін, О.А., Н.В. Проць та ін. – К.: Кондор, 2017. – 332 с.
7. Кремень О.І., Кремень В.М. Фінанси: навч. посіб / О.І. Кремень, В.М. Кремень. – К.: ЦУЛ, 2018. – 412 с.
8. Федосов В. М. Теорія фінансів: підручник/ за ред. В.М. Федосова. – К.: Знання, 2017. – 572 с.

Розділ 2. ГРОШІ ТА КРЕДИТ

Походження грошей. Концепції походження грошей. Форми грошей та їх еволюція. Натурально-речові форми грошей. Причини та механізм демонетизації золота. Еволюція та різновиди сучасних кредитних грошей Електронні гроші.

Функції грошей. Функція міри вартості, її суть, сфера використання. Масштаб цін. ідеальний характер міри вартості. Функція засобу обігу. Функція засобу платежу. Функція засобу нагромадження. Світові гроші. Взаємозв'язок функцій грошей.

Вартість грошей. Специфічний характер вартості грошей. Купівельна спроможність як вираз вартості грошей при різних їх формах.

Економічна основа та загальна схема сукупного грошового обороту. Структура сукупного грошового обороту. Обмінний оборот. Фіскально-бюджетний оборот. Кредитний оборот. Фінансовий оборот. Основні сфери грошового обороту. Безготівковий грошовий оборот. Готівковий грошовий оборот.

Грошові потоки та критерії їх класифікації. Модель сукупного грошового обороту. Характеристика основних видів грошових потоків. Структура грошових потоків. Механізм балансування грошових потоків.

Грошова маса та основні форми її існування. Характеристика грошових агрегатів. Грошова база. Особливості побудови показників грошової маси в Україні.

Закони грошового обігу. Грошовий мультиплікатор.

Суть грошового ринку. Канали прямого і опосередкованого фінансування. Структура грошового ринку. Ринок грошей (монетарний ринок). Ринок капіталів. Суб'єкти грошового ринку. Попит на гроші. Номінальний та реальний попит на гроші. Пропозиція грошей. Фактори, що визначають рівновагу грошового ринку. Рівноважна процентна ставка.

Основні принципи організації та моделі побудови грошових систем. Елементи грошової системи та їх характеристика. Склад грошової системи. Система безготівкових розрахунків. Система готівкового обігу. Валютна система. Основні типи грошових систем. Їх еволюція. Саморегульовані грошові системи та їх історичні форми. Біметалізм. Монеметалізм. Регульовані грошові системи. Система паперово-грошового обігу. Система природнього (кредитного) обігу. Неринкові та ринкові грошові системи. Відкриті та закриті грошові системи.

Державне регулювання грошової сфери як головне призначення грошової системи. Центральний банк як орган державного регулювання грошової сфери. Методи та інструменти регулювання грошової системи. Становлення та розвиток грошової системи України.

Суть інфляції. Теоретичні концепції інфляції: теорія «інфляції попиту», теорія «інфляції пропозиції», монетаристська теорія, теорія інфляції як багатофакторного процесу. Інфляція та дефляція. Основні форми інфляції. Класичні, монетарні та загальноекономічні чинники інфляції. Інфляція попиту. Фіскальна інфляція. Інфляція витрат. Імпортна інфляція. Основні показники вимірювання інфляції. Методи регулювання інфляції. Дефляційна політика (регулювання попиту). Політика доходів. Соціально-економічні наслідки інфляції. Інфляція в системі державного регулювання грошової сфери. Особливості інфляційного процесу в Україні.

Грошові реформи: поняття та цілі. Основні методи стабілізації валют: дефляція, деномінація, нуліфікація, девальвація, ревальвація. Основні моделі грошових реформ. Характеристика основних грошових реформ, що здійснені в Україні.

Суть та види валютних відносин. Призначення та сфера використання валюти. Види валюти. Валютний ринок. Валютні операції. Фактори, що впливають на кон'юнктуру валютного ринку. Котирування валют. Валютний курс. Механізм забезпечення конвертованості валюти. Порядок визначення валютних курсів. Валютне регулювання. Механізм регулювання валютного курсу. Платіжний баланс у механізмі валютного регулювання. Золотовалютні запаси в системі валютного регулювання. Режим

валютного курсу в Україні. Валютні системи та їх види. Основні елементи національної валютної системи. Розвиток валютної системи України. Еволюція світової валютної системи.

Еволюція кредитних відносин. Основні положення натуралістичної та капіталотворчої теорії кредиту. Сутність та функції кредиту. Економічні межі кредиту. Форми та види кредиту. Банківська форма кредиту. Суть і функції позикового відсотка. Використання позикового відсотка. Норма позичкового відсотка Межі позикового відсотка і джерела його сплати. Методи обчислення позикового відсотка. Роль позикового відсотка в ринковій економіці.

Сутність фінансового посередництва. Види фінансового посередництва. Сутність, структура, функції фінансових посередників у розрахунках та в кредитуванні. Спеціалізовані фінансово-кредитні установи як парабанківські фінансові посередники. Страхові компанії: їх функціональна суть та форми організації. Пенсійні фонди. Особливості функціонування пенсійних фондів. Інвестиційні компанії. Інвестиційні компанії закритого та відкритого типу. Позиково-ощадні асоціації. Фінансові компанії. Кредитні спілки. Ломбарди. Добродійні фонди.

Суть, призначення та класифікація банків. Організаційна та функціональна структура банку. Основні показники діяльності банків. Загальна характеристика банківських операцій. Пасивні банківські операції. Активні операції банків. Основні види активів. Кредитні операції банків.

Історичні аспекти організації центральних банків. Сучасні організаційно-правові форми центральних банків. Незалежність центральних банків. Функції центрального банку. Грошово-кредитна політика центрального банку. Основні типи грошово-кредитної політики. Національний банк України: його завдання, функції та історія розвитку.

Загальна характеристика міжнародних фінансово-кредитних установ. Цілі створення і особливості функціонування МВФ і Світового банку. Європейський інвестиційний банк. Банк міжнародних розрахунків. Міжнародна фінансова корпорація. Міжнародна асоціація розвитку і ін. Європейський банк реконструкції і розвитку. Банк міжнародних розрахунків та особливості його співпраці з Україною. Особливості співпраці України з міжнародними фінансово-кредитними установами.

Список рекомендованих джерел

1. Про банки та банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 №2121-III. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
2. Про кредитні спілки: Закон України від 20.12.2001 № 2908-III. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

3. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999. №679-XIV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
4. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні: Закон України від 05.04.2001. № 2346. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
5. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12.07.2001 №2664-III. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
6. Про грошову реформу в Україні: Указ Президента України від 25.08.1996 №762/96.
7. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті: Постанова Правління НБУ від 21.01.2004. №22 (зі змінами).
8. Бандурка А.М. Гроші і кредит: навч. посіб. / А.М. Бандурка. – К.: Ліра-К, 2015. – 380 с.
9. Гроші та кредит: навч. посібник/ І.В. Алексєєв, М.К. Бондарчук. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. – 216 с.
10. Гроші та кредит: підручник / П.Г. Ільчук, О.О. Коць, І.Ю. Кондрат, Н.Б. Ярошевич. – Львів: Видавець ПП Сорока Т.Б., 2016. – 412 с.
11. Савлук М.І. Гроші та кредит: підруч. для вузів за спец. «Фінанси та кредит» / М.І. Савлук, К.Г. Зуллас, А.М. Коряк. – Київ: Либідь, 2014. – 330 с.
12. Сисоєва К.Ф. Гроші і кредит: в схемах та таблицях: навч. посіб. / К.Ф. Сисоєва. – Київ: Ліра-К, 2015. – 245 с.
13. Сушко Н.М. Гроші та кредит: навч. посіб. / Н.М. Сушко. – Київ: КНТЕУ, 2016. – 384 с.
14. Фінанси, гроші та кредит: навч. посібник/ Н.О. Шпак, Н.Б. Ярошевич, О.Я. Побурко. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. – 416 с.

Розділ 3. ФІНАНСОВИЙ РИНОК

Сутність і значення фінансового ринку. Класифікація фінансових ринків. Учасники фінансового ринку та їх функції. Конкуренція на фінансовому ринку. Властивості фінансових активів та їх класифікація. Основні та похідні, пайові та боргові фінансові інструменти.

Пайові фінансові інструменти та їх види. Основні відмінності між акціями і облігаціями. Акції та їх види. Права власників простих та привілейованих акцій. Власник акцій та номінальний утримувач. Види ціни акцій. Фактори, що визначають ринкову ціну акції. Види доходу акціонерів.

Поняття про акціонерні товариства. Публічні акціонерні товариства. Приватні акціонерні товариства. Вимоги щодо емісії акцій.

Дематеріалізація випуску акцій. Органи акціонерного товариства. Права акціонерів. Корпоративні операції з акціями. Дивідендна політика та її види. Поняття про міжнародний ринок акцій. Американські та глобальні депозитарні розписки (ADR та GDR). Первинне публічне розміщення IPO.

Сутність фундаментального аналізу та його порівняння з технічним аналізом. Підготовка аналітичних оглядів на фондовому ринку. Огляд акціонерного товариства (Company Profile). Розрахунок і порівняльний аналіз основних фінансових коефіцієнтів (fundamentals): EPS, P/E, SPS, P/S, MC.

Боргові фінансові інструменти та їх види. Сутність облігацій та їх види. Погашення та строк обігу облігацій. Дата / період погашення облігацій. Фіксований строк погашення та дострокове погашення облігацій за вимогою їх власників. Погашення облігацій грошима та не грошове погашення. Види ціни облігації. Дисконт (ажіо) та премія (дизажіо). Курс облігацій. Валюта продажу облігацій. Дохід за облігаціями. Фактори формування ринкових цін на облігації. Зворотній зв'язок динаміки відсоткових ставок та руху ринкових цін на облігації. Види доходу за облігаціями. Поняття про угоду РЕПО. Сутність операцій РЕПО, що здійснюються між Національним банком України та банками з державними облігаціями України. Види операцій РЕПО. Поняття про емісію облігацій. Прийняття рішення про розміщення облігацій підприємств. Реєстрація випуску та проспекту емісії облігацій в НКЦПФР. Особливості випуску облігацій місцевих позик. Емісія державних облігацій України. Сутність єврооблігації та їх класифікація за емітентами.

Сутність спотових і строкових фінансових ринків. Поняття про деривативи (похідні). Фінансові деривативи як вид фінансових інструментів. Види похідних фінансових інструментів.

Поняття про опціони. Опціон call (на купівлю) та опціон put (на продаж). «Європейські» та «американські» опціони. Продавець та покупець опціону, їх права, обов'язки та ризики. Ціна виконання опціону. Приклади використання опціонів як способу хеджування ризику операцій з фінансовими активами. Внутрішня вартість опціону та вартість у часі. Премія за опціон. Опціон «при грошах» та «поза грошима». Основні фактори, що впливають на премію опціону за ризик.

Сутність форвардних та ф'ючерсних контрактів. Відмінності між форвардними та ф'ючерсними контрактами. Базові активи форвардів та ф'ючерсів. Укладання форвардного контракту: продавець та покупець, термінологія контракту. Ціна форварду та дата поставки. Переваги та недоліки форвардного контракту. Ф'ючерсні контракти: їх стандартність, біржовий обіг та ліквідність. Особливості ф'ючерсного контракту. Поняття ф'ючерсного контракту, порядок його укладення та виконання. Поняття ф'ючерсної ціни і закономірності її зміни в часі. Учасники ф'ючерсного контракту: хеджер та спекулянт, їх роль на ринку ф'ючерсів.

Поняття про доходність операцій з фінансовими активами. Розрахунки доходності активу за період володіння та її особливості: приведення інвестицій до однієї валюти за умови мультивалютних інвестицій; урахування інфляції. Інфляційна складова доходності. Номінальна та реальна доходність фінансового інструменту. Використання сценарного підходу у прогнозуванні доходності інвестицій.

Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок». Основні види діяльності на фондовому ринку. Учасники ринку цінних паперів. Професійні учасники фондового ринку. Сегменти фондового ринку. Фондові біржі. Фондові індекси. Принципи розкриття інформації на фондовому ринку. Державне регулювання та саморегулювання на ринку цінних паперів.

Основи функціонування грошово-кредитного ринку. Сутність грошово-кредитного ринку як особливого сектору фінансового ринку. Попит на гроші. Пропозиція на гроші як реальна грошова маса та її визначення. Грошовий агрегат та його склад. Грошова база та її складові. Сутність рівня монетизації економіки та його розрахунки. Грошово-кредитна політика як невід'ємний компонент антиінфляційної політики. Регулювання обсягу грошової маси. Норматив обов'язкового резервування коштів, що встановлює НБУ банкам. Поняття про облікову ставку НБУ. Рефінансування банків та види кредитів комерційним банкам, що надає НБУ: овернайт; онкольний кредит; ломбардний кредит; обліковий кредит; кредити для підтримки ліквідності. Поняття про відкритий ринок та операції НБУ на відкритому ринку. Поняття грошової позики, позички та кредиту. Фінансовий кредит та банківський кредит. Класифікація кредитів. Поняття про міжбанківський ринок. Міжбанківські депозити та кредити. Овернайт та репо як основні види операцій на міжбанківському ринку. Кредитні рейтинги та їх прогноз. Рейтинги агентств Standard & Poor's, Moody's. Рейтинги України як держави-позичальника.

Основні поняття валютного ринку: іноземна валюта; валютний курс; котирування; крос-курс валют; операції спот на валютному ринку; поточний курс; форвард-курс; форвардна валютна угода; конверсійні операції; валютна позиція. Міжнародна валютна система. Поняття міжнародної ліквідності. Сутність валютного ринку. Суб'єкти валютного ринку. Основні функції валютного ринку: кліринг; хеджування; спекуляція. Поділ валютних ринків на міжнародні, регіональні та національні, залежно від обсягу, характеру валютних операцій та набору використовуваних валют. Провідна роль банків у здійсненні валютних операцій на валютних ринках. Інтервенції держави на валютному ринку та її форми: режим вільного флоатингу; система фіксованих валютних курсів; система керованого флоатингу. Сутність валютних операцій за законодавством України та їх класифікація: операції, пов'язані з переходом права власності на валютні цінності; міжнародні розрахунки; перекази коштів з банку платника в банк одержувача. Валютне

регулювання і валютний контроль. Поняття про дисконтну та девізну валютну політику, що проводить НБУ. Золотовалютний резерв та його склад. Шляхи поповнення золотовалютних резервів. Валютний контроль.

Список рекомендованих джерел

1. Про цінні папери та фондовий ринок: Закон України від 23.02.2006 № 3480-IV (зі змін. та доповн.).
2. Про акціонерні товариства: Закон України від 17.09.2008 №514-VI (зі змін. та доповн.).
3. Про іпотечні облігації: Закон України від 22.12.2005 № 3273-IV (зі змін. та доповн.).
4. Про інститути спільного інвестування: Закон України від 05.07.2012 № 5080-VI (зі змін. та доповн.).
5. Порядок та умови видачі ліцензії на провадження окремих видів професійної діяльності на фондовому ринку (ринку цінних паперів): Рішення НКЦПФР від 14.05.2013 №817.
6. Про затвердження Правил (умов) здійснення діяльності з торгівлі цінними паперами: брокерської діяльності, дилерської діяльності, андеррайтингу, управління цінними паперами : Рішення НКЦПФР від 25.09.2012 № 1284.
7. Про затвердження Положення про функціонування фондових бірж: Рішення НКЦПФР від 22.11.2012 № 1688.
8. Біржовий фондовий ринок в Україні [Текст]: Навч. посіб. для фахівців фонд. ринку / [Бурмака М. О. (керівник) та ін.]. - Київ: АДС УМКЦентр, 2014. - 409 с.
9. Дегтярьова Н.В., Леонов Д.А., Січевлюк В.А. та ін. Фондовий ринок в Україні: Навчальний посібник/ за заг. ред. Леонова Д.А. - К.: УІРФР, 2015.- 600 с.
- 10.Еш С.М. Фінансовий ринок. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 528 с.
- 11.Клименко, В. В. Фінансовий ринок [Текст: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. В. Клименко, Л. М. Акімова, Л. М. Докієнко. — Київ : Центр учбової літератури, 2015. — 357 с.
- 12.Словник фахівця фондового ринку: Навч. посібник./ Чернявська Є., Яриш О., Сененко І., Валенко О. – К.: Центр учбової літератури, 2013. –76 с.
- 13.Торгівля цінними паперами в Україні [Текст]: навчальний посібник / авт. кол. : С.О.Москвін, Н.В. Дегтярьова, К.К. Бовкун, Д.С.Бутенко [та ін.] - К. : АДС УМКЦентр, 2015. - 344 с.

КРИТЕРІЇ
оцінювання знань на вступному фаховому випробуванні
для здобуття освітнього ступеня магістра

1. Загальні положення:

Мета фахового випробування – оцінити відповідність знань, умінь та навичок вступників згідно з вимогами програми вступного фахового випробування.

2. Структура екзаменаційного білета:

Екзаменаційний білет з фахового випробування складається з 50-ти закритих тестових завдань.

3. Критерії оцінювання:

- Рівень знань оцінюється за 200-бальною шкалою.
- Серед відповідей на тестове завдання вступнику слід обрати одну правильну.
- Правильна відповідь на тестове завдання оцінюється у 4 бали, а неправильна – у 0 балів.
- Особи, які отримали менше 100 балів до наступних випробувань не допускаються та участі у конкурсі не беруть.